

Motion till riksdagen 2020/21:1316

av **Jens Holm m.fl. (V)**

Ett fungerande postväsen i hela landet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Postnord ska ges i uppdrag att ge god service av likvärdig kvalitet till alla enskilda medborgare och företag i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska ge Postnord i uppdrag att avsluta sina planer på varannandagsutdelning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utreda hur en ökad återreglering av postmarknaden kan genomföras för att stärka den samhällsomfattande posttjänsten och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska återkomma med förslag på lagstiftning som möjliggör att Postnord inte längre behöver publicera sina prislistor och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda och återkomma med förslag på hur den svenska postverksamheten kan separeras från den danska postverksamheten och tillkännager detta för regeringen.

2 Ett fungerande postväsen i hela landet – inte bara i storstäderna

Genom hundratals år har Sveriges brevbärare troget levererat post och paket till alla, vare sig adressen varit i en fjällby utanför Gällivare, ett hyreshus i Sundsvall eller en stuga i Gullspång. Nu kan det hända att folk på landsbygden själva får ta bilen och köra långa avstånd för att hämta sin post. Det har nog inte gått någon förbi att Postnords brevhanteringsdel kommer att hamna i kris om inte åtgärder görs.

Postnord har visserligen fortfarande ett samhällsuppdrag och en lagstadgad skyldighet att dela ut post till alla hushåll i hela landet – men utan att få något statligt stöd. Avregleringsexperimentet där privata aktörer inte har denna skyldighet utan kan plocka russinen ur kakan och enbart etablera sig där det går att göra en vinst, oftast i storstäderna, har gått för långt. Postnord måste publicera sina priser och ha en total pristransparens, vilket gör att privata bolag kan lägga sina anbud precis under och ta lukrativa marknadsandelar som delvis kunde ha finansierat Postnords samhällsuppdrag. Inte heller får Postnord föra över vinster från paketdelen till brevförändelsedelen. Den servicenivå vi medborgare förväntar oss och kräver stämmer inte överens med finansieringen. Det riskerar att slå hårt mot dem som är beroende av postservicen och inte minst mot landsbygdens behov. De större städerna lär, som alltid, klara sig.

Att den tidigare borgerliga regeringen i sin privatiseringsiver slog ihop det svenska postföretaget med det danska har inte hjälpt upp situationen. Ingen hänsyn har tagits till skillnaden mellan dansk slätmark och korta avstånd och de milsvida skogarna och långa avstånden i Sverige. Sverige har i och med hopslagningen inte full kontroll över sin postverksamhet. Vänsterpartiet anser att regeringen ska utreda hur en separation ska göras på ett bra och organiserat sätt. Det i sig kommer inte att lösa alla problem, men det skulle ge oss bättre kontroll och möjligheter.

Vårt sätt att kommunicera är under snabb förändring. Mycket görs över internet och det är möjligt att brevförändelser inte kommer att behövas i framtiden. Men där är vi definitivt inte än och det kommer sannolikt att dröja. Bredbandsutbyggnaden har avstannat när den nått ställen i landet där det inte finns en vinst att göra för de privata bolagen, alla har inte tillgång till eller av andra anledningar möjlighet att nyttja digitala tjänster. Dessutom fyller postservicen även andra funktioner än enbart brevdistribution i många delar av landet, exempelvis genom lantbrevbäringen i landsbygder och glesbygder.

Det är dags för oss alla att börja diskutera vår inställning till posten och dess funktion i vårt samhälle. Ska vi ha ett postväsende som fungerar i hela landet, alla vardagar, året runt eller vill vi ha ett postväsende främst för storstäderna? Är posten en grundläggande, gemensam infrastruktur eller ska den vara en privat marknad för vinstdrivande företag och bestå av parallella distributionssystem i städerna och privata monopol vars vinster finansieras med skattemedel i resten av landet?

För oss i Vänsterpartiet är svaret självklart. Vi menar allvar med att posten ska fungera över hela landet – och då menar vi verkligen hela landet – med hög kvalitet för alla invånare och företag även på landsbygderna.

Därför måste samhället återta kontrollen över posten, och om det behövs måste staten gå in med resurser för att en fungerande posttjänst av god kvalitet ska finnas tillgänglig för alla användare.

3 Likvärdig postservice i hela landet

En grundläggande samhällsservice är en fungerande postverksamhet. Många företags verksamhet är helt beroende av en hög och jämn nivå på postservicen. Om detta inte kan garanteras missgynnas företagen på landsbygden och många arbetstillfällen på landsbygden kan gå förlorade. Postnord ska ges i uppdrag att ge god service av likvärdig kvalitet till alla enskilda medborgare och företag i hela landet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4 Postnord ska fortsätta med femdagarsutdelning

Postnord planerar att, av ekonomiska skäl, dra ner på antalet utdelningsdagar. Detta riskerar att slå hårt mot landsbygder och glesbygder. På många ställen i landet är man beroende av en fungerande postgång. Vi ser att digitaliseringen så småningom kommer att minska detta beroende, men vi vet också att där är vi inte än. Postservicen är en grundläggande infrastruktur och samhällsservice som ännu behöver vidmakthållas. Vänsterpartiet har förståelse för Postnords ekonomiska situation, men anser att denna bör lösas på andra sätt, enligt andra förslag i denna motion.

Regeringen ska skyndsamt ge Postnord i uppdrag att avsluta sina planer på varannandagsutdelning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

5 Finansiering av Postnords samhällsuppdrag

Postnords samhällsuppdrag består främst av befordring av brev och paket som väger under 20 kg. Egentligen innebär uppdraget utdelning och upphämtning av brev och paket alla helgfria vardagar, men p.g.a. vikande volymer och därmed försämrad ekonomi har man börjat införa en modell med varannandagsutdelning. Antalet brev som skickas i Sverige har sedan millennieskiftet halverats och det är svårt att få ihop ekonomin i brevutdelningen, speciellt som Postnord ska ses som en kommersiell verksamhet bland andra – trots sitt omfattande samhällsuppdrag som företaget inte får något statligt stöd för.

Den ekonomiska situationen beror också mycket på avregleringen av marknaden. Privata bolag, utan samhällsuppdrag, tillåts plocka russinen ur kakan. Att Postnord dessutom tvingas publicera sina prislistor så att privata bolag kan lägga sig strax under i en budgivning gör att företaget tappar ytterligare intäkter. Den verksamhet som drabbas främst är postservicen på landsbygden. Femdagarsutdelningen i glesbygd och landsbygd är fortfarande en bärande del, lantbrevbäringen lever kvar och på många ställen har bredbandsutbyggnaden avstannat och digitala tjänster fungerar dåligt.

Regeringen bör därför utreda och snarast återkomma med förslag om hur den samhällsservice som postverksamheten är kan finansieras för att bibehålla en hög och jämn nivå i hela landet.

Utredningen ska bland annat utreda förutsättningar och föreslå åtgärder enligt följande:

- Koncessionsavgift för att etablera postutdelning, som ska täcka service i glesbygd om man inte avser att själv bli landsomfattande.
- Statliga anslag för att vidmakthålla en landsomfattande, grundläggande samhällsservice och infrastruktur.
- Möjliggöra korsfinansiering mellan paket- och brevdelen i företaget, precis som andra företag kan korsfinansiera mellan sina verksamheter.

Regeringen bör ges i uppdrag att utreda hur en ökad återreglering av postmarknaden kan genomföras för att stärka den samhällsomfattande posttjänsten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

6 Postnord ska inte behöva publicera sina prislistor

I dag måste Postnord enligt lag publicera sina prislistor. Detta ger de privata postbolagen en stor konkurrensfördel då de i alla upphandlingar kan lägga sig strax under Postnord prismässigt och därmed vinna de lukrativa avtalen, samtidigt som Postnord ensam ska finansiera postverksamheten i hela landet. Det finns nog ingen annan bransch där det fungerar på detta sätt och ger de privata bolagen en orimlig konkurrensfördel.

Regeringen ska skyndsamt återkomma med förslag på lagstiftning som möjliggör att Postnord inte längre behöver publicera sina prislistor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

7 Sammanslagningen av svensk och dansk post

En sammanslagning av Posten AB och Post Danmark A/S genomfördes 2009. Sedan 2011 heter den nya koncernen Postnord. Postnord ägs till 40 procent av den danska staten och till 60 procent av den svenska staten.

Det finns många anledningar till att denna sammanslagning var olycklig, inte minst har svenska staten fått gå in med pengar för att täcka förluster i Danmark och risken finns att det händer igen. Det togs heller ingen hänsyn till de stora skillnaderna i förhållanden och förutsättningar i de två geografiskt mycket olika länderna. Postinfrastrukturen är en viktig, grundläggande infrastruktur i ett land.

Regeringen ska utreda och återkomma med förslag på hur den svenska postverksamheten kan separeras från den danska postverksamheten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Jens Holm (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Yasmine Posio (V)

Håkan Svenneling (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Elin Segerlind (V)

Jessica Thunander (V)